Г Л А С Н И К

А Д В О К А Т С К Е К О М О Р Е В О Ј В О Д И Н Е

Ч А С О П И С З А П Р А В Н У Т Е О Р И Ј У И П Р А К С У

Година LXXXVI

Нови Сад, мај 2014

Књига 74

Број 5

Ч Л А Н Ц И

UDC 341.1/8

Igor Živkovski,
master prava, advokat

Ilija Rilaković,
diplomirani pravnik, advokatski pripravnik

ISKLUČIVA EKONOMSKA ZONA*

SAŽETAK: Isključiva ekonomska zona (IEZ) je morska zona definisana Konvencijom Ujedinjenih nacija o pravu mora, nad kojom država ima posebna prava istraživanja i korišćenja morskih resursa, uključujući i proizvodnju energije iz vode i vetra. Ona se proteže od osnovne linije do 200 milja od obale.

U prvom delu članka analizirani su osnovni pojmovi vezani za ovu temu. Nakon toga, pažnja je posvećena nastanku i razvoju IEZ. Rezime pojma i osobina IEZ prikazan je u narednom delu, dok su prava i obaveze države(a) u IEZ opisani u poslednjem delu članka.

Ključne reči: međunarodno javno pravo, pravo mora, isključiva ekonomska zona, obalna država, teritorijalno more

1. UVODNA RAZMATRANJA

Predmet izučavanja ovog rada biće isključiva ekonomska zona (*zone économique exclusive, isključivi gospodarski pojas, exclusive economic zone* – u daljem tekstu IEZ). Ovo je jedna od najznačajnijih novina savremenog međunarodnog javnog prava, nastao kao težnja obalnih država da što više prošire i

* Rad primljen: 28. 4. 2014. godine.

zahvate svoj uticaj na more i podmorje. Razlozi za ovakva nastojanja su se pojavili u prvoj polovini XX veka, a uporedo sa naglim razvojem nauke i tehničkog napretka koji su omogućili povećane mogućnosti eksploatacije prirodnih bogatstava mora, posebno nafte. Pored toga, dodatni motivi za uspostavljanje IEZ je ekološka zaštita i očuvanje mora.

Zbog kompleksnosti terminologije, ali i poptunijeg razumevanja same teme, u prvom delu rada ćemo se kratko osvrnuti na osnovne pojmove koji prate pomorsko pravo, a koji zbog svoje sličnosti mogu izazvati zabunu. Potom ćemo se baviti razvojem i nastankom IEZ i prvim međunarodnim aktima koji su doneti u cilju njenog ustanovljavanja, kao i pravima i obavezama koji prate, odnosno terete obalnu državu. Zbog novosti ovog instituta i brojnih pravnih praznina koje postoje u njegovom regulisanju, javljali su se i mnogi sporovi koje je rešavao Međunarodni sud pravde, pa ćemo pomenuti neke od najinteresantnijih slučajeva iz prakse ovog suda. Na kraju moramo pomenuti i ekološki i naučno-istraživački aspekt koji je vezan za IEZ jer su neki od razloga koji su uticali na stvaranje IEZ.

2. OSNOVNI POJMOVI

Unutrašnje morske vode – svi delovi mora koji leže iza polazne ili bazne linije, koje se odlikuju čvrstom povezanošću sa kopnom kao glavnim državnim područjem.¹ U unutrašnje morske vode spadaju ušća reka, morski prostori luka, zalivi, zatvorena mora, delovi mora između niza ostrva i kontinentalnog dela teritorije, more između ostrva i more između linije plime i oseke.

Arhipelaško more – morski prostor između ostrva i teritorijalnog mora ili između unutrašnjih morskih voda i teritorijalnog mora.²

Teritorijalno more – morski pojas koji se u određenoj širini proteže duž obale od polazne linije u pravcu otvorenog mora.³

Otvoreno more – (*Hugh sea, open sea*) svi delovi Svetskog okeana koji se nalaze izvan spoljnih granica IEZ. Njegova osnovna karakteristika je što se na njemu ne prostire suverenitet bilo koje države, te se nalazi u zajedničkoj ravnoj pravnoj upotrebi svih država. Otvoreno more se reguliše Konvencijom UN o pravu mora iz 1982. godine i Konvencijom o otvorenom moru iz 1958. godine.

Epikontinentalni pojas – deo morskog dna i podzemlja u kome obalna država ima ekskluzivno pravo istraživanja i iskorišćavanja prirodnih bogatstava.

¹ Kreća, M., *Međunarodno javno pravo*, Beograd, 2008, Službeni glasnik, 333.

² Kreća, M., 2008, 336.

³ Kreća, M., 2008, 338.

Spoljni pojas (zona) – pojas koji država može uspostaviti izvan teritorijalnog mora i obuhvata morsko dno i podzemni prostor izvan spoljne granice teritorijalnog mora, do linija utvrđenih međunarodnim sporazumima. U tom pojasu priobalna država ima pravo da vrši kontrolu radi sprečavanja kršenja carinskih, migracionih, finansijskih i sanitarnih zakona i pravila.⁴

Ribolovne zone – zone u kojima je ribolov stranim ribarima zabranjen.

Zone preferencijalnih prava – zona u kojoj obalna država ima prvenstvo u ribolovu.⁵

3. NASTANAK I RAZVOJ IEZ

Ustanova IEZ je relativno nova u međunarodnom pravu, jer je vekovima unazad bilo dominantno načelo slobode mora. Tek nakon Prvog svetskog rata su se počele javljati pretenzije pojedinih država da morska prostranstva potčine svojoj kontroli i vlasti. Kao preteče IEZ mogu se navesti zone preferencijalnih prava i ribolovne zone. Ovakve tendencije su postojale do Drugog svetskog rata, a posle završetka rata zahtevi država da prošire svoj uticaj su se značajno povećali.

Istorijski gledano, elemente koncepta IEZ nalazimo u tzv. isključivim ribolovnim zonama i zonama preferencijalnih prava. Tako, postoji sklonost da se kao kritična tačka u kretanju ka ustanovljenju IEZ uzme proglas predsednika Sjedinjenih Američkih Država, Harija Trumana (Harry Truman), koji je svojim proglasom proširio jurisdikciju izvan granica teritorijalnog mora. Izvod iz proglasa glasi:

„...stoga, ja Hari Truman, predsednik SAD, ovim proglašavam sledeću politiku SAD u pogledu bogatstva podzemlja i morskog dna kontinentalne ravnine:

Vodeći brigu o prekoj potrebi očuvanja i razumnog iskorišćavanja prirodnih bogatstava kontinentalne ravni, vlada SAD drži da je prirodna bogatstva podzemlja i morskog dna kontinentalne ravni ispod otvorenog mora, ali i u susedstvu njenih obala pripadaju SAD i podložna su njihovoj jurisdikciji...”⁶

Čini se da je ovaj Trumanov predsednički proglas „probio led”, pošto su tu praksu široko sledile brojne latinoameričke zemlje, poput Republike Argentine i Meksika, proklamujući tzv. epikontinentalno more. One time idu, u stvari, na uspostavljanje novog morskog pojasa u kome bi raspolagale isklju-

⁴ Kreća, M., 2008, 339.

⁵ Rudolf, D., *Morski gospodarski pojas u međunarodnom pravu*, Split, 1988, Književni krug, 35.

⁶ Rudolf, D., 1988, 22.

čivim pravom iskorišćavanja živih bogatstava mora. U amandmanu na Ustav Meksika koji je predložila Vlada Meksika stoji da „vodeni stub iznad epikontinentalnog pojasa ... takođe pripada naciji”, dok argentinski dekret iz 1946. godine predviđa da i „argentinsko epikontinentalno more i kontinentalna ravnina potpadaju pod suverenitet nacije”. U narednih nekoliko godina i druge zemlje iz tog regiona (Peru, Kostarika, Salvador, Honduras) utvrđuju egzaktnu granicu od 200 nautičkih milja unutar koje im pripadaju isključiva prava korišćenja prirodnih izvora, uz očuvanje slobode plovidbe i preleta za treće države. Tom izazovu nisu odolele ni zemlje iz drugih delova sveta tako da, recimo, u Aziji Cejlon, Pakistan i Koreja proglašavaju ribolovne zone od 100, odnosno 200 nautičkih milja (Koreja). Širina te prakse navodi na pomisao da je isključiva ekonomska zona postala institut običajnog međunarodnog prava.

Međutim, kako to u svetu prava biva, uvođenje nekog novog instituta ili pravila prati niz nejasnoća i (pravnih) praznina koje treba popuniti, a postojeća rešenja uskladiti. Izuzetak od ove problematike nije ni IEZ, a posebnu dimenziju joj daje međunarodni element koji se tiče suverenosti država. Kako bi se prevazišli pomenuti problemi bilo je potrebno precizirati sam pojam IEZ kao i deklaracijama ili konvencijama usaglasiti jednostrane akte pojedinih država koje su proglasile određena ekskluzivna prava izvan granica svojih teritorijalnih voda.

Zbog složenosti same teme, ali i opširnosti sadržaja brojnih međunarodnih konferencija i konvencija posvećenih IEZ nije ih moguće potpuno izložiti na ovom mestu jer bi to bilo znatno izvan okvira i predviđenih ciljeva ovog rada. Zato ćemo ukratko izložiti period razvoj IEZ od 1946. do 1982. godine, kada je usvojena Konvencija UN o pravu mora, čime je proces formiranja i određenja IEZ u najvećem delu zaokružen.

1. **Deklaracija iz Santijaga 1952. godine.**– Tripartitna konferencija Čilea, Ekvadora i Perua održana u Santijagu, Čile. Tada je donesena Deklaracija kojom su ove tri države proglasile suverenost i jurisdikciju nad morem u širini od 200 milja od obale. Ovakav tekst Deklaracije nije doneo mnogo razjašnjenja o stvarnim ciljevima Deklaracije i dosezima suverenosti koja se traži za ogromno područje od 200 nautičkih milja od obale. No, pomenute države dobile su kontrolu nad ogromnim područjem Južnog Pacifika, te progonom i zadržavanjem brodova koji su ribarili bez dozvole.
2. **Ženevske konferencije 1958. i 1960. godine.**– Pretežno su bile usmerene na određivanje širine IEZ, ali ovi naponi nisu urodili plodom, što je odgovaralo južnoameričkim državama koje su išle za tim da svoj suverenitet prošire.
3. **Period od 1966. do 1970. godine.**– Vreme u kojem je praktično ustanovljena širina IEZ od 200 milja, proklamacijama Ekvadora, Kolumbije i Brazila.

4. **Deklaracija iz Montevidea.**– Na sastanku južnoameričkih zemalja u Urugvaju ustanovljena su nova prava obalnih država, od kojih su najznačajnija:
- pravo obavljanja nadzora nad prirodnim bogatstvima mora i morskog dna kao i podzemlja uz svoje obale;
 - pravo određivanja granica suverenosti na moru i jurisdikcije i
 - pravo istraživanja, očuvanja i iskorišćavanja svih živih bogatstava mora uz svoja kopnena područja i nadzor nad ribolovom i lovom na moru.⁷
5. **Deklaracija iz Lime.**– Kod ove deklaracije je zanimljiva tačka 2. koja govori kako granica državne vlasti na moru zavisi od *razumnog kriterijuma*. Takođe, u ovoj tački se utvrđuje pravo obalne države da utvrdi granice svoje suverenosti na moru ili jurisdikcije, skladno razumnom kriterijumu, uzimajući u obzir geografske, geološke i biološke karakteristike i potrebu racionalnog korišćenja bogatstva.
6. **Konvencija UN o pravu mora.**– Pošto će se nastavak analize IEZ pretežno bazirati na tekstu Konvencije, ukratko ćemo izložiti njenu sadržinu i smisao. Konvencija je najbitniji akt koji je konačno definisao i utvrdio pravila koja se tiču IEZ i razrešio veliki deo problema koji su pratili ovaj institut počevši od Trumana.

Da bi obalna država stekla prava koje proističu iz IEZ ona je mora proglasiti. Pravo proglašenja je suvereno pravo svake države. IEZ proglašenjem ne postaje deo teritorije države koja ga je proglasila (nema suvereniteta), već država nad tim područjem stiče određena suverena prava koja su uređena Konvencijom. Granica IEZ je 200 milja, a meri se od polaznih crta od kojih se meri širina teritorijalnog mora. U praksi to znači da širina IEZ zavisi od širine teritorijalnog mora.

4. POJAM, OSOBINE I RAZGRANIČENJE IEZ

IEZ predstavlja, sa stanovišta pozitivnog prava mora, jedno hibridno rešenje, režim *sui generis* koji stoji negde na sredini između režima teritorijalnog mora i režima otvorenog mora. Obalna država u isključivoj ekonomskoj zoni ima:

1. suverena prava u svrhu istraživanja i iskorišćavanja, očuvanja i upravljanja prirodnim izvorima, bilo živim ili neživim, morskog dna i podzemlja i voda iznad njega, kao i u pogledu drugih aktivnosti u svrhu ekonomske eksploatacije i istraživanja zone kao što je proizvodnja energije korišćenjem vode, morskih struja i vetrova;
2. jurisdikciju u pogledu:
 - izgradnje i upotrebe veštačkih ostrva, instalacija i postrojenja;

⁷ Rudolf, D., *Enciklopedijski rječnik međunarodnog prava mora*, Književni krug, Split, 1989, 617.

- pomorskog naučnog istraživanja i
- zaštite i očuvanja morske sredine.

Radi ostvarivanja ovih prava, obalna država je ovlašćena da donosi zakone i druge propise kao i da preduzima mere.

Pored ovih prava i jurisdikcije, obalna država poseduje i druga tzv. rezidualna prava, tj. prava koja nisu izričito navedena u sistemu pravila koja regulišu pravni režim isključive ekonomske zone, ali koja proizilaze iz ukupne regulative novog prava mora. Na primer, pravo progona za sve prekršaje zakona i propisa koje ona donosi i primenjuje u isključivoj ekonomskoj zoni ili na epikontinentalnom pojasu; zatim, pravo da primenjuje svoje zakone i propise u vezi sa svojim ovlašćenjima koja se tiču naučnog istraživanja mora i zaštite mora od zagađivanja i dr.

Nasuprot delu regulative stimulisane u korist obalne države kojoj pripada isključiva ekonomska zona, stoje propisi koji ta prava obalne države ograničavaju. Ta ograničenja su dvojaka.

Na jednoj strani to su prava koja proizilaze iz opšteg principa slobode mora. Tako sve države, bez obzira da li su obalne ili neobalne, imaju slobodu plovidbe, preleta i polaganja podmorskih kablova, kao i druge međunarodno-pravno dozvoljene upotrebe mora koje se tiču tih sloboda. Drugim rečima, treće države uživaju u ovom pojasu slobode svojstvene režimu otvorenog mora.

Na drugoj strani, to su prava trećih država zasnovanih na solidarnosti i ideji novog međunarodnog ekonomskog poretka. Ta prava su *ratione materiae* ograničena na korišćenje živih (bioloških) izvora mora, tj. ne odnose se na neživa (mineralna) bogatstva isključive ekonomske zone. Opšte je pravilo da se obalna država zalaže za optimalno korišćenje živih bogatstava isključive ekonomske zone. U tu svrhu ona određuje svoje mogućnosti lovljenja živih bogatstava isključive ekonomske zone. Ako obalna država nema mogućnosti za lovljenje celokupnog dopuštenog ulova, ona će, na osnovu sporazuma, dozvoliti pristup višku dopuštenog ulova trećim državama. Pri tome, posebnu pažnju treba da posveti pravilima neobalnih država i država u nepovoljnom geografskom položaju.

Kao što smo već pomenuli, IEZ predstavlja deo morskog prostranstva koji se nalazi izvan granica teritorijalnog mora i spada u poseban pravni režim, predviđen Konvencijom UN o pravu mora 1982. godine. Glavna osobina tog režima se sastoji u tome, da su u toj zoni prava i jurisdikcija priobalne države, a takođe prava i slobode drugih država, utvrđena savršeno precizno i određena odgovarajućim odredbama Konvencije. Zato nije ispravno govoriti o tome da obalna država može samostalno da određuje i menja pravila koja se tiču IEZ.⁸

⁸ http://www.fms-tivat.me/predavanja3god/Medjunarodno_pomorsko_pravo2.pdf, stranici pristupljeno 24. aprila 2014. godine.

Granica do koje obalna država može da proglasi IEZ i da vrši svoja prava je 200 milja, i to je maksimum koji je predviđen i Konvencijom o pravu mora.⁹ Kao kriterijum za utvrđivanje širine uzet je kriterijum udaljenosti. No, njegova primena dovodi do neverovatnih rezultata. Tako brojne ostrvske zemlje dobijaju morska prostranstva koja su i po nekoliko desetina puta veća od kopnene teritorije.¹⁰

Treba pomenuti i da svako ostrvo na kojem je moguć boravak ljudi ima svoju IEZ i epikontinentalni pojas. Tako, kao što smo naveli, mala ostrva imaju ogromnu IEZ.

Pitanje razgraničenja dva ili više IEZ se ne postavlja kada postoje široka okeanska prostranstva, ali ovo je vrlo značajno kada je potrebno odrediti IEZ u morima, kao što je Sredozemno, na primer.

Na ovo pitanje Konvencija je pokušala da odgovori u čl. 74. gde se kaže da se razgraničenje ostvaruje sporazumom na temelju međunarodnog prava, kako je ono navedeno u čl. 38. Statuta Međunarodnog suda, radi postizanja pravičnog rešenja. Ipak, čitajući dalje deo koji se odnosi na razgraničenje, vidimo da Konvencija nigde ne navodi kako se određuje pravično rešenje niti metod kojim se to postiže. Zato rešenje treba tražiti u praksi Međunarodnog suda pravde i država. U sporu SAD i Kanade, a u vezi sa zalivom Mejn, Sud je odlučio na sledeći način: „razgraničenje treba sprovesti primenom kriterijuma ili njihovom kombinacijom koji ne daju povlašćeni položaj nijednom od ta dva pojasa (IEZ i epikontinentalnog), a da istovremeno budu jednako prikladni za razgraničenje svakog od njih.”¹¹

Što se prakse država tiče, one su razgraničenje rešavale međunarodnim ugovorima. U njima je uglavnom primenjena metoda ekvidistance, često u kombinaciji sa drugim metodima, ali ima i takvih ugovora u kojima se ne može sa preciznošću utvrditi koji je metod primenjen.

5. PRAVA I DUŽNOSTI DRŽAVE(A) U IEZ

Razlog nastanka IEZ je želja obalnih država da prošire svoj uticaj izvan 12 milja teritorijalnih voda, dakle želja da prošire i utvrde nova prava nad morskim prostranstvom. Ipak, država koja je proglasila IEZ ima i obaveze koje

⁹ Konvencija Ujedinjenih nacija o pravu mora, *Službeni list SFRJ* – Međunarodni ugovori, br. 1/1986, čl. 57.

¹⁰ Ekstremni primer su Sejšeli, čija je IEZ 4819 puta veća od kopna.

¹¹ Bugarčić, B., *Doprinos Međunarodnog suda pravde i arbitražnih tribunala razvoju prava delimitacije u pravu mora*, Pravni fakultet, Beograd, 2011, 99.

mora poštovati, odnosno ispunjavati. Često to nije nimalo lako, jer se dešava da je IEZ višestruko veća od kopnenog dela države (Sejšeli npr.), te su troškovi kontrolisanja IEZ ogromni. No, podimo redom.

U svojoj IEZ obalna država ima:

1. suverena prava radi istraživanja i iskorišćavanja, očuvanja i gospodarenja živim i neživim prirodnim bogatstvima voda nad morskim dnom i onih morskog dna i njegova podzemlja, te radi drugih delatnosti radi istraživanja i iskorišćavanja IEZ, kao što je proizvodnja energije korišćenjem vode, struja i vetrova;
2. jurisdikciju, u skladu s odgovarajućim odredbama Konvencije, u pogledu:
 - podizanja i upotrebe ostrva, uređaja i naprava;
 - naučnog istraživanja mora;
 - zaštite i očuvanja morske okoline;
3. druga prava i dužnosti predviđene u ovoj Konvenciji.

U ostvarivanju svojih prava i ispunjavanju svojih dužnosti u IEZ na temelju Konvencije, obalna država poštuje prava i dužnosti drugih država i postupa na način koji je u skladu s odredbama Konvencije.

Prava koja su izložena u ovom članku, a odnose se na morsko dno i podzemlje, ostvaruju se u skladu s delom VI Konvencije Ujedinjenih nacija o pravu mora.

5.1. Očuvanje živih morskih bogatstava

U cilju očuvanja živog morskog sveta, bilo je potrebno ovlastiti obalne države za to, pa je to učinjeno Konvencijom na sledeći način:

1. Obalna država određuje dopustivi ulov živih bogatstava u svojoj IEZ.
2. Obalna država, vodeći računa o najpouzdanijim naučnim podacima kojima raspolaže, odgovarajućim merama za očuvanje i gospodarenje osigurava da se održavanje živih bogatstava u IEZ ne ugrozi prekomernim iskorišćavanjem. U tu svrhu obalna država i nadležne međunarodne organizacije, subregionalne, regionalne ili svetske, sarađuju na prikladan način.
3. Takvim je merama takođe svrha da se održavaju ili obnavljaju populacije lovljenih vrsta na nivoima koje mogu osigurati najviši održivi prinos, određen relevantnim ekološkim i gospodarskim činiteljima, uključujući isključive potrebe obalnih ribarskih zajednica i posebne potrebe država u razvoju, te vodeći računa o načinu ribolova, međuzavisnosti ribljih naselja i svim uopšteno preporučenim subregionalnim, regionalnim ili svetskim međunarodnim minimalnim standardima.

4. Prilikom preduzimanja takvih mera obalna država vodi računa o efektima na one vrste koje su udružene s vrstama koje se love ili su zavisne od njih, radi održavanja ili obnavljanja populacija tih udruženih ili zavisnih vrsta iznad nivoa na kojima bi njihova reprodukcija mogla biti ozbiljno ugrožena.
5. Raspoložive naučne informacije, statistike o ulovu i preduzetom ribolovu i drugi podaci važni za očuvanje ribljih naselja daju se i redovno razmenjuju preko nadležnih međunarodnih organizacija, subregionalnih, regionalnih ili svetskih, gde je to primereno, i uz učešće svih zainteresovanih država, uključujući države čijim je državljanima dopušteno da ribare u IEZ.¹²

5.2. Iskorišćavanje živih bogatstava

U čl. 62. Konvencije se nalaže obalnoj državi da u svojoj IEZ optimalno koristi svoja bogatstva, dakle u onoj meri u kojoj će živom svetu mora biti moguće da se nesmetano razvija i umnožava.

5.3. Racionalno upravljanje posebnim vrstama živih morskih bića

Biološki ciklusi brojnih morskih vrsta su vezani za migracije, bilo radi razmnožavanja, prezimljavanja i slično. Pojedine vrste, pored biološke, imaju i komercijalnu vrednost, poput lososa, jesetre, haringe, tune, pastrmke... I upravo je ta „upotrebnost“ u prehrambenoj industriji bila jedan od glavnih razloga za ustanovljavanje IEZ, jer je ribolov za neke zemlje, poput Islanda, glavna privredna delatnost. Sporovi oko ribolovnih prava nisu bili retkost u međunarodnom pravu. O tome svedoči *Bakalarski rat* Islanda i Velike Britanije.

Usavršavanjem ribolovnih tehnika dolazi do efektivnijeg izlova, čime se drastično utiče na brojnost ovih vrsta, koje nemaju priliku da se regenerišu i tako održavaju svoju populaciju. Ovaj problem je prepoznat i delimično rešen u Konvenciji, zato što morska bića, kako smo naveli, u različitim periodima života se sele, te prelaze iz jedne IEZ u drugu ili u otvoreno more. Zato su u Konvenciju unete odredbe¹³ o anadromnim i katadromnim vrstama riba, vrstama od dna, veoma migratornim vrstama i morskim sisarima.

¹² Konvencija Ujedinjenih nacija o pravu mora, čl. 61.

¹³ Isto, čl. 63.

5.4. Zaštita i očuvanje IEZ

Proглаšenjem IEZ država na sebe preuzima i norme kojima se obavezuje da kontroliše i sprečava zagađenje mora bilo sa kopna, iz vazduha, sa brodova, zagađenja potapanjem, ili zagađenja prouzrokovana delatnostima koje se preduzimaju ispod mora.

6. ZAKLJUČAK

Isključiva ekonomska zona je vrlo značajna novina u međunarodnom pravu, relativno novijeg datuma. Razlog nastanka smo tražili prevashodno u ekonomskom interesu velikih (obalnih) država da počnu sa eksploatacijom mora i podmorja, a to će im omogućiti znatan tehnološki napredak ostvaren u vreme i po završetku Drugog svetskog rata. Iako se to nigde eksplicitno ne kaže, dve glavne stavke – motivi za proglašenje i proširenje uticaja obalnih država izvan granica teritorijalnih voda jesu nafta i ribolov. Najglasnije su bile „male države” sa slabije razvijenom ribolovnom flotom i opremom za crpljenje nafte, koje su bile na udaru moderno opremljenih mornarica. Naravno, i „veliki” su prepoznali svoj interes.

Očigledno je da proglašenjem IEZ država dobija mnogo mogućnosti na planu korišćenja prirodnih bogatstava koje more nudi. Ali, kako bi se sprečile zloupotrebe, pri regulisanju ovog pitanja išlo se i za tim da se iskontroliše preterano izlovljavanje i zagađenje mora.

S obzirom da je nov institut u uporednom pravu, za proteklih šezdesetak godina postojanja doneto je više akata i održano dosta konferencija posvećeno IEZ, odnosno njenom pravnom regulisanju. Kao kruna svega, pri Ujedinjenim nacijama usvojena je Konvencija o pravu mora, kojom je poprilično zaokružen proces formiranja IEZ.

LITERATURA

- Bugarčić, Bojan, *Doprinos Međunarodnog suda pravde i arbitražnih tribunala razvoju pravila delimitacije u pravu mora*, Pravni fakultet, Beograd, 2011.
- Konvencija Ujedinjenih nacija o pravu mora, *Službeni list SFRJ* – Međunarodni ugovori, br. 1/1986.
- Kreća, Milenko, *Međunarodno javno pravo*, Službeni glasnik, Beograd, 2008.
- Rudolf, Davorin, *Enciklopedijski rječnik međunarodnog prava mora*, Književni krug, Split, 1989.

Rudolf, Davorin, *Morski gospodarski pojas u međunarodnom pravu*, Književni krug, Split, 1988.

http://www.fms-tivat.me/predavanja3god/Medjunarodno_pomorsko_pravo2.pdf.

EXCLUSIVE ECONOMIC ZONE

Igor Živkovski, LL. M., Attorney at Law

Ilija Rilaković, LL. B., Legal Trainee

S u m m a r y

The Exclusive Economic Zone (EEZ) is the sea zone defined by the United Nations Convention of the Law of the Sea, over which a state has special rights over the exploration and use of marine resources, including energy production from water and wind. It stretches from the baseline out to 200 miles from its coast.

The first part of the article analyses the basic terms related to this topic. Afterwards, the attention is paid to the origins and development of the EEZ. Summary of concept and characteristics of the EEZ is provided in the following part, while the rights and duties of the state(s) in the EEZ are described in the final part of the article.

Keywords: public international law, law of the sea, exclusive economic zone, coastal state, territorial sea